

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“
село Михалич, община Вълчи дол, област Варна
тел.: 05132/22 29, e-mail: ou_vasil_levski_s.mihalich@abv.bg

УТВЪРДИЛ:.....
АНТОНИЯ ПЕНЧЕВА
ДИРЕКТОР НА ОБУ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“
с. Михалич

УЧИЛИЩНА ПРОГРАМА

ЗА ГРАЖДАНСКО, ЗДРАВНО, ЕКОЛОГИЧНО И ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ

за учебната 2022/2023 г.

Настоящата Училищна програма за гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование в ОБУ „Васил Левски“ е разработена съгласно Наредба № 13/21.09.2016 г. на Министъра на образованието и науката, актуализирана на заседание на Педагогическия съвет с Протокол №14/14.09.2022 г. и утвърдена със Заповед №РД-08-13/15.09.2022 г.

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование се осъществяват в училищното образование в различни форми. Интегрирано е в учебното съдържание на учебните предмети в рамките на общообразователната подготовка от I до X клас.

Преподава се интегрирано в часа на класа, в дейностите по интереси, в извънкласни училищни, извънучилищни и междуучилищни дейности, както и при общата подкрепа за личностно развитие.

В настоящата програма се определят:

1. Същността и целите на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование;
2. начините и формите за осъществяване на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование;
3. рамковите изисквания за резултатите от обучението по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование;
4. институционалните политики за подкрепа на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование.

II. ПРИОРИТЕТИ

1. Формиране на гражданско съзнание и граждански добродетели и е свързано със знания за устройството на демократичното общество, за правата и задълженията на гражданина и с умения и готовност за отговорно гражданско поведение.

2. Развитие на умения за създаване или поддържане на здравословен стил и условия на живот и за доброволното адаптиране към поведение, благоприятстващо здравето.

3. Формиране на екологична култура, екологично съзнание и екологично поведение в тяхната взаимна връзка с оглед познаване на екологичните закони, защита, подобряване, управление и разумно използване на природните ресурси, както и опазване на природната среда и на екологичното равновесие.

4. Усвояване на знания за различни измерения на културните идентичности и за основни характеристики на интеркултурните отношения, формиращо позитивно отношение към разнообразието във всички области на човешкия живот, както и умения нагласи за конструктивни взаимодействия в мултикултурна среда.

III. ЦЕЛИ

Целите на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование са:

1. Изграждане на автономна и активна личност, която:

✓ Да разбира и отстоява общочовешките ценности, ценностите на демокрацията и човешките права, участва в гражданския, политическия и социалния живот по отговорен, съзидателен и ефективен за себе си и за обществото начин;

✓ Да познава институциите, структурата и процедурите на демократичното общество, икономическите и политическите реалности на глобализацията се свят; 3. Да зачита значимостта на всяка човешка личност в многообразието от нейните идентичности, признава правото и ценността на различието, приема равнопоставеност на всички в общото социално пространство;

✓ Да осъзнава и цени своята културна идентичност;

✓ Да взаимодейства с членовете на семейството си, общността и другите хора по конструктивен и уважителен начин;

✓ Да изразява обосновано и критично гражданската си позиция;

✓ Да взема самостоятелни решения относно своето развитие, проявява инициативност и способност да си поставя цели, да планира и да обосновава действията си;

✓ Да носи отговорност за поведението си и оценява влиянието на постъпките си за своя

живот и този на другите хора;

- ✓ Да подбира адекватна информация, продукти и услуги за подобряване на здравето и поддържа здравословен начин на живот за себе си и за околните;
- ✓ Да познава и спазва нормите за екологична култура и поведение с оглед опазване на природата и създаване на устойчива околна среда;
- ✓ Да познава механизмите на публичните институции и гражданското общество за прилагане на споделена отговорност за опазване на околната среда и проявява готовност за участие в тях;
- ✓ Да умее да прави връзки между отделни сфери на обществения живот и да разбира причините за социалните неравенства, екологичните и глобалните предизвикателства.

2. Функциониране на училището като автономна, активна и саморазвиваща се общност, която:

- ✓ Да възпитава в демократичните ценности;
- ✓ Да насърчава инициативност, отговорност, солидарност, социална чувствителност и критичност у всички участници в образователната система;
- ✓ Да утвърждава устойчива, включваща, демократична и здравословна среда, свободна от различните форми на агресия и дискриминация;
- ✓ Да изгражда и поддържа позитивен психологически климат и възможности за избори, свързани със здравето, екологията, гражданското участие, межкултурна толерантност, взаимното разбиране, зачитане и уважение;
- ✓ Да създава позитивна образователна среда за диалог между представителите на различните културни общности в зависимост от тяхната възраст и компетентности, включително и чрез формите на ученическото участие и самоуправление.

III. НАЧИНИ И ФОРМИ НА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ГРАЖДАНСКОТО, ЗДРАВНОТО, ЕКОЛОГИЧНОТО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

В ОБУ „Васил Левски“ с. Михалич гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование се осъществява:

1. във всички видове училищна подготовка.
2. в часа на класа
3. при ученическото самоуправление;
4. в заниманията по интереси в рамките на целодневна организация на учебния ден;
4. в рамките на дейностите по обща подкрепа за личностно развитие
5. при разработване на проекти

IV. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ПОЛИТИКИ ЗА ПОДКРЕПА НА ГРАЖДАНСКОТО, ЗДРАВНОТО, ЕКОЛОГИЧНОТО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

1. Възпитаване в трайни навици за отдаване на почит и израз на националното самосъзнание

1.1. Определяне на училищни ритуали:

- а) Всички официални празници, които се отбелязват в училището да започват с химна на Република България.
- б) На 15 септември и 30 юни всички ученици, педагогически специалисти и гости посрещат и изпращат училищното знаме, носено от знаменосец и двама асистенти, показали добри резултати в образователно възпитателния процес.
- в) официално раздаване на дипломи и свидетелства на десетокласниците
- г) награждаване на отличили се ученици и учители;
- д) поддържането на училищен кът и съхраняването на училищното знаме;
- е) честването на национални празници, на официалните празници, на дните на национални герои и будители, на празника на патрона на училището;

- ж) Честване на Деня на народните будители;
- з) Патронния празник на училището 19.02;
- и) Честване на 03.03 — Освобождението на България;
- й) Денят на самоуправлението на 09.05 — Ден на Европа;
- к) Тържествено честване на 24.05 — Ден на славянската писменост;
- л) Честване на 2-ри юни - ден на Ботев и на падналите за свободата на България

1.2. Определяне на училищни символи и други отличителни знаци

- знаме и лого на училището на училището
- почетен плакет и грамота
- летописна книга
- почетна значка при честване годишнини на училището

2. Подкрепа на инициативността и участието на децата и учениците чрез подходящи за възрастта им включващи демократични практики

1. Участие в Ученически съвет като форми на ученическо самоуправление;
2. Организиране на доброволчески дейности във и извън училище;
3. Поддържане на училищната интернет страница с информация за активното участие на учениците в различни изяви - конкурси, състезания, олимпиади, изложби, проекти, организиране на училищни празници, кампании и събития съобразно календара на световните, международните, европейските, националните, общинските, местните, професионалните и културните дати и празници;
  - 3.1. Подкрепящи здравето:

17. 05. - Национален Ден на спорта — да се отбележи в часовете по ФВС по преценката на преподавателите.
  - 4.2 Подкрепящи толерантността:

16. 11. Международен Ден на толерантността — беседа в ЧК, изработване на табла в часовете по изобразително изкуство. Световен ден за борба с тормоза в училище
  - 4.3. Подкрепящи социалната чувствителност:

18. 11. - Световен Ден в памет на жертвите на катастрофи— мероприятия свързани с този ден.
  - 4.4. Подкрепящи правата на човека - беседи в ЧК
  - 4.5. Подкрепящи опазването на околната среда: 22. 03. - Световен ден на Земята (водата)
5. Организиране на обучения на връстници от връстници - тема: Защита на населението от бедствия и аварии, Оказване на първа помощ на пострадал, Превенция на спин, Превенция на зависимости
6. Участие в клубове и групи по интереси;
7. Реализиране на форми на посредничество, решаване на конфликти, превенция на агресията. Целта е осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие, на подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията на учениците, в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всеки ученик и в съответствие с разработените стратегии за подкрепа за личностно развитие. Спомагане за успешното преодоляване от учениците на възникнали затруднения и конфликти в училище семейството и обществото.
8. Проучване на мненията, нагласите и очакванията на учениците относно процеса и съдържанието на училищното образование и предложения по училищния живот;

3. Подкрепа за мултикултурната среда в училището

Общи положения: В ОБУ „Васил Левски” с. Михалич се обучават ученици от главно от ромския етнос. На ниво училище и клас се организират дейности, свързани с успешното интегриране на ученици от малцинствените групи.

V. РЕАЛИЗАЦИЯ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ГРАЖДАНСКОТО, ЗДРАВНОТО, ЕКОЛОГИЧНОТО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

1. В ЧАСА НА КЛАСА ЧРЕЗ ЗАНИМАНИЯ, ДЕЙНОСТИ И ПРОЕКТИ ПО ТЕМАТИЧНИ ОБЛАСТИ:

- патриотично възпитание и изграждане на националното самочувствие;
- толерантността и интеркултурния диалог;
- защита на населението при бедствия и аварии и оказване на първа помощ;
- превенция на насилието, справяне с гнева и агресията и мирно решаване на конфликти;
- превенция на тероризма и поведение при терористична заплаха, киберзащита; превенция и противодействие на корупцията.
- кариерно ориентиране
- финансова и правна грамотност, вкл. и „Моето първо работно място“
- Военно обучение и защита на родината

Таблица за разпределение на темите в часа на класа
Приложение № 5 към чл. 11, ал. 3 от
НАРЕДБА № 13 от 21.09.2016 г. за гражданското, здравното,
екологичното и интеркултурното образование
(Изм. и доп. - ДВ, бр. 80 от 2018 г., в сила от 28.09.2018 г.)
РАМКОВИ ИЗИСКВАНИЯ ПРИ ОРГАНИЗИРАНЕ НА ЧАСА НА КЛАСА

№ по ред	Тематично направление	Разпределение покласове на часовете									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
1	Патриотично възпитание и изграждане на националното самочувствие	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
2	Толерантност и интеркултурен диалог	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1
3	Финансова и правна грамотност, вкл. и „Моето първорботно място“								2	2	2
4	Военно обучение и защита на родината									5	5
5	Безопасност на движението по пътищата	9	6	6	6	5	5	5	4	4	4
6	Защита на населението при бедствия и аварии и катастрофи; оказване на първа помощ	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5
7	Превенция на насилието, справяне с гнева и с агресията; мирно решаване на конфликти	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2
8	Превенция на тероризма и поведение при терористична заплаха; киберзащита	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2
9	Кариерно ориентиране				1			1			1
10	Превенция и противодействие на корупцията					1	1	1	2	2	2
11	Електронно управление и медийна грамотност				1	1	1	1		1	1
	ОБЩО	20	17	17	19	22	22	23	22	28	29

• В таблицата е посочен минималният брой часове за занимания и дейности по посочените тематични области. В зависимост от спецификата на класа, възрастта на учениците и конкретния контекст е възможно и комбиниране на теми и дейности от различни тематични области.

- В остатъка от часове, предвидени за часа на класа, се осъществяват занимания и дейности, свързани с гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование, за развитие на класа като общност, за ученическото самоуправление и др.

2. УЧЕНИЧЕСКО САМОУПРАВЛЕНИЕ

- Всяка паралелка избира свой ученически съвет, който подпомага дейността на класния ръководител и инициира дейности на ниво клас;
- Утвърждаване дейността на ученическия съвет като форма на демократичното училищно самоуправление.
- В състава на ученическия съвет влизат представители на паралелките от V до X клас.

Правила на паралелка

1. Ученическият съвет има тричленно ръководство, което се избира с гласуване за всяка учебна година.
2. Редовни заседания на УС се провеждат всяка седмица.
3. Ученическият съвет разработва годишен план съобразен с годишния план на училището.
4. Представители на ученическия съвет имат право да взимат участие в педагогически съвети и в заседания на общественния съвет в училище.
5. Ученическият съвет участва в разработването на етичен кодекс на училището.
6. Ученическият съвет разработва и участва в реализирането на проекти.

3. ИНТЕГРИРАНО ПО УЧЕБНИ ПРЕДМЕТИ ЦЕЛИ:

- a. Повишаване на качеството на образованието чрез използване на различни образователни иновации.
- b. Поставяне на ученика в центъра на цялостната педагогическа дейност, в отговорна активна позиция при овладяване на знанията, формиране на различни компетенции развитие на умения за учене през целия живот.
- c. Създаване на условия за делова и хуманна атмосфера на откритост и гласност, на взаимнодоверие при постигане на успехи и неуспехи, трудности и проблеми.

ФОРМИ:

1. В процеса на придобиване на общообразователна подготовка по отделни учебни предмети - биология и здравно образование, история и цивилизация, география и икономика.
2. Интегрирано чрез ориентиране на обучението по общообразователните предмети към придобиване на ключовите компетентности.
3. Чрез добри практики в професионалното обучение на нашите ученици.

ПРИМЕРНИ ТЕМИ ПО ГРАЖДАНСКО, ЗДРАВНО, ЕКОЛОГИЧНО И ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ЧАСОВЕТЕ, КОИТО НЕ СЕ ВОДЯТ ОТ УЧИТЕЛИ СПЕЦИАЛИСТИ, ПО ВРЕМЕ НА ЗАМЕСТВАНЕ НА ОТСЪСТВАЩ УЧИТЕЛ

I. ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ

НАЧАЛЕН ЕТАП

№	Примерни теми
I.	Човешкото тяло

1.	Здрави зъби. Ползата от силанизацията
2.	Дишане и сърдечна дейност. Белодробни заболявания
3.	Костите на децата
4.	Сънят – отмора на нервната система
5.	Закаляване на тялото
II. Разумно хранене	
6.	Как да се храним правилно
7.	Хранене и здраве
8.	Наднорменото тегло
9.	Витамините в детска възраст
10.	Чуждите тела в дихателната система
III. Болестите	
11.	Как да се предпазим от стомашно-чревни заболявания
12.	Кучешката тения и децата
13.	Хепатит и здраве
IV. Първа помощ	
14.	Понятие за първа помощ
15.	Видове наранявания
16.	Изгаряния и измръзвания
17.	Слънчев и топлинен удар
18.	Отравяния. Опасни отпадъци
19.	Навяхване, изкълчване и счупване

ПРОГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП

№	Примерни теми
I. Човешкия организъм. Жизнени процеси	
20.	Нашата храна. Смилане на храната и храносмилателна система
21.	Дишане и здраве
22.	Отделяне и здраве
23.	Опорно-двигателна система
24.	Полова система
II. Хранене и здраве	
25.	Поеми контрол над здравето си
26.	Разумно хранене
27.	Правила за здравословно хранене
28.	Храната и храненето на ученика
29.	Здраво сърце, здрави кости
30.	Растителна храна
III. Здравни познания и хигиена	
31.	Как да се предпазим от стомашно-чревни заболявания. Болести на мръсните ръце
32.	Вирусни хепатити. Кучешка тения
33.	Преумора и здраве. Сънят – отмора на нервната система
34.	Стрес. Високо кръвно налягане

35.	Здравословно самочувствие
IV. Тютюнопушене, наркотици и алкохол	
36.	Пушенето – кой се нуждае от това
37.	Дрогата – изкушението, което не си струва да опитваш
38.	Твоят избор: „Защо наркотици?“
39.	Алкохолът – опасност за човешкия организъм
V. Първа помощ при травми	
40.	Рани –видове. Оказване на първа помощ при нараняване на меките тъкани
41.	Оказване на първа помощ при кръвотечение
42.	Първа помощ при увреждане на стави и кости – навяхване, изкълчване и счупване
43.	Първа помощ при спиране на дишането и задушаване
44.	Предотвратяване на хранителни отравяния. Профилактични мерки

ГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП

№	Примерни теми
45.	Хранене. Гладуването – ползи и вреди.
46.	Лична хигиена, облекло, външен вид.
47.	Физическо развитие и дееспособност
48.	Психично здраве и личностно развитие
49.	Сексуално здраве
50.	Предпазване от употреба на психоактивни вещества
51.	Агресията в училище и извън него (опазване живота и здравето на децата и учениците, опазване на материалната база в училище и на обществени места)
52.	БЧК – организация и дейност
53.	Туризмът – извор на здраве и дълголетие
54.	Долекарска помощ
55.	Тютюнопушене или здраве?
56.	„Болести на мръсните ръце“
57.	Алкохол и зависимост
58.	„Алкохолът – опасност за човешкия живот и човешкото здраве“

II. ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ

НАЧАЛЕН ЕТАП

№	Примерни теми
I. Аз и моят живот	
1.	Достойнството и основни човешки права
2.	Семейство и род
3.	Училищен живот
4.	Моят роден край
5.	Увереност и умение за общуване
II. Аз съм гражданин на моята държава	
6.	Национални символи
7.	Официални празници в Република България
8.	Основни права, свободи и отговорности на детето и гражданина на Република България
9.	Значими национални културни постижения
10.	Умение да живеем заедно – АЗ и ДРУГИТЕ

III. Аз и света	
11.	България в Балканите и Европа
12.	Европа и света
IV. Аз и светът на възрастните	
13.	Видове собственост
14.	Професии и длъжности
15.	Ролята на съвременния пазар
16.	Семейни доходи и планиране на личния бюджет
V. Защита на живота и реакция в критични ситуации	
17.	Правила за безопасност на живота
18.	Бедствия, аварии, инциденти
19.	Как да се справям в критични ситуации и конфликти?

ПРОГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП

№	Примерни теми
I. Многообразие и идентичност на личността	
20.	Етническа, религиозна и езикова принадлежност
21.	България в европейското и световно културно наследство
II. Права и отговорности на човека	
22.	Конституцията на Република България
23.	Човешки права
24.	Граждански конфликти
25.	Сигурността и толерантността в обществото
III. Гражданинът и света	
26.	Организация на управлението в Република България
27.	Медиите в живота на обществото
IV. Глобалните проблеми на съвременността	
28.	Природни бедствия и катаклизми в живота на човека
29.	Влияние на световните болести и епидемии върху икономическото развитие
30.	Демографски взрив и проблеми
31.	Устойчивото развитие като стратегия за оцеляване
32.	Сътрудничество между културите
V. Европейски институции	
33.	Европейски съюз
34.	Европейски парламент
35.	Условия за членство в ЕС
36.	Европейски институции. Как работят?
37.	Права на европейските граждани

ГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП

№	Примерни теми
38.	Символи и ритуали в РБ (химн, герб, знаме на РБ)
39.	Символи на ЕС (знаме на ЕС, конституция на ЕС)
40.	Присъединяване на РБ към ЕС
41.	Органи на ЕС и техните правомощия (Съвет на ЕС, Европейски съвет, Европейска комисия, Европейски парламент, Европейски съд, Европейска сметна палата)
42.	Етническа толерантност

43.	Отношенията в обществото (в магазина, на улицата, в автобуса, в болницата,
44.	Междупersonностни отношения (ученик-ученик, ученик-учител, ученик-родител, ученик-общество, момичета-момчета, младежи-девойки, стари-млади).
45.	Приятелството – що е то и има ли бъдеще? Какви качества трябва да притежава твоят приятел?
46.	Храмовете на България
47.	Какви качества трябва да притежава достойният човек?
48.	Умения за водене на разговор
49.	Умения за писане на заявление.
50.	Умения за работа в екип, поемане на отговорност, умения за присъждане на оценка за другия
51.	Традиции и празници (Религиозни празници, Великден, Нова година, Еньовден, Бъдни вечер, Коледа и Рождество Христово)
52.	Религия, религиозни и етнически конфликти
53.	Благотворителност.
54.	Институции в РБ (Конституция, Парламент, Президент, Министър-председател, Кмет, Областен управител). Какво знаем за тях – функции, правомощия? Кой е ....?
55.	Какво мислим за телевизията, компютрите, мобилните телефони, Интернет?
56.	Моята мечта е ...
57.	Отношението към парите и материалните ценности
58.	Животните като част от заобикалящия ни свят
59.	Какво е икономическа криза и как да излезем от нея?
60.	Какви мерки ще вземете ако сте учител и не ви слушат учениците? Има ли виновни, кой, защо?
61.	Какво да променим в училище? Предложения, препоръки, мотиви.
62.	Естетиката и кича (умения за откриване на различията при избор на подарък)
63.	Организиране на тържества (кетъринг).
64.	Откраднах ...
65.	Аз нямам родители. Живея сам, в дом за деца, лишени от родителска грижа. За мен се грижи държавата ... (Нека продължим)
66.	Уважение, разбиране, доверие
67.	Ценностите, които осмислят човешкия живот
68.	Какви качества трябва да притежава директорът на едно училище?
69.	Ще дойде един мой човек! ... Живот без „връзки“?
70.	Как се веселят младите?
71.	Видове тормоз
72.	Кибертормоз
73.	Екология и опазване на околната среда
74.	Безопасно движение на улицата и пътя
75.	Пътят между истината и лъжата. Последствията.
76.	Любовта и уважението като духовни ценности. Омраза и завист.
77.	Внимание - секти